

Колхозри ёсекен завхоз хура хāма синче ларинне курсан

— Халиччен епё сана, завхоз йулташ, ёскёсенче санкаланса сўренине сес курпāччё.
Аран-аран ху вырāита ларинне курма май килчё пайан.

Кам амашё суратна сире

Халё йерёскелерёмёр, хёрү ёсsemех сук, айкака тухса укса тупкалас,—шутларё Валерийан колхозник. Катка-пичке тума чухлатап, кайас пулё,—Йетёрмери су саватне тухса утрё вёл.

Су каларакан саватан катка-пичке тавакан цехё кулленхи пекех ёслет.

— Мёиле сире, ёслекек кирлё мар-и?—ыйтрё Валерийан колхозник.

— Кирлё пулмасар, кирлё ара. Пирён 36 сын цехра ёсlemеле, халё 16 сын анчах-ха,—ответлерё цех начальникё Кондратйёв.

— Е-е е, кунта сын чылайах кирлё иё. Тупрам та ёс,—шутларё колхозник.

— Мёиле вара сирён сахалай ёслесё?—ыйтрё колхозник начальникрен.

— Темшён ара килмесё рабчисем,—ответлерё начальникни. Сав хушарах:—есир ёслес тетёр-и вара?—ыйтрё колхозникрен Кондратйёв.

— Саванпа тесе килтём-ха,—таварса хучё колхозник.

— Пурта пур-и сан?—ыйтрё начальник колхозникрен.

— Сук.

— Унсаран илместпёр ёсleme. Кунта пирён хайён инструмёнчёле кана ёсleme илетпёр,—тет начальникни.

— Сав савата ... Хам пуртапа,—тёленет колхозник.

— Ара, пирён сапла йала, авалан йулай йапала.

— Пурташанах паракса каймап-ха киле. Суган илетёп те ёслетёп—пуштак вёт унай хакё,

Тем каласшан пулчё начальник, куё хурипе кулса илчё те, шарламарё.

— Йулгаш рабочи, сут-ха пёр пурттуна. Сан икё

пурта теёсё, тата есё тахсантанпах ёслетён теёсё, ыйтрё колхозник пёр рабочирен.

— Сутас,—кулкаласа ответлерё рабочи.

— Мён хак? 5—6 тенкё-и, йе ытларах-и?

— Ан та сыхлан, йавёр илме, пёр ырхан керсё сутас пулат ман пурта илме, хайне лария хакё 1680—тенкё, ответлерё рабочи.

— Ан йасласам вёл хакпа. Спичёк курапки ун чухне пин тенкё тарса... Вёл Керенски уксин хаклама сук ёитё халё,—тёленчё колхозник.

— Халхипе каласёё сана ..

— Сак пурта-и? Тфу! Уксине сёртен тупсан вёл хак памастап ана,—турпас ашне ывагса йчё колхозник пуртта.

— Ан тёлен! Акё итле: епё кунта вунё сул ыла ёслетёп ёитё. Ударник, конешна... икёр тенйахан илетёп ёслесе кашни уйаха.

— Вара?

— Вара хам пуртапа ёсленёшён кашви уйах ёс уксин сёмне сичё процент мана хушса тўлесё Вунё сулра вёл—шап 1680 тенкё пулат. Са ла йакаттараёё пире савата. Анланатан-а?—ответлерё рабочи.

— Кайтар кунёчех, пур халах куё умёнчех сан ла сараттараёё иккен сире савата. Саратни кан та мар-ха, акё есир, есир мар сирён пушлахсе сутна вёт савата. Пурнатар—пуранма вёренме есир,—парахса утрё вёрса колхозник.

Ку сценё синчи комеди пирки урэх анлантарс пама та кирлё мар. Вунё сул мар—вунсичё сул ёслесе вунсакара куёрёс вёсем. Сак вяхатра вунё рабочийе 1680 тенкё тўлесен те, тепёр цех тус лартма пулат. Анчах кам амашё суратна-ши сире пуранма мавна ухмахсене?

Ник. Пушкин.

Лайпка сын вёл Ентри.

Йаваш сын Семен Ентрийё. Калама сук йаваш. Сурла уйахён тўлек касё пек лайпка тўлек сын вёл. Унай тулли пичё синче лаптак аванчак икё шайклай самса вырнаси унай йавашлахне нимён те пасмасё. Уйрамах Ентри 1931-мёш султан кунтала лайламчё, йерипеленчё, пёр самахпа, таралса ситрё.

— Ну, мёиле, йулташсем, Семен Ентрине колхоз председатёлне суйлатпар-ха?—ыйтрё Елёк раёонёнчи „Пакаш“ колхоз членёсен пухувёнче пуху пушлахё.

— Суйлас!—терёс 6—7 сасё.

— Ыттисем мёишён шарламастар?—килёшекенсем сахал пирки ыйтрё председатёл.

— Урэх сынна суйлама май суки мён?—5—6 сын хирёслесе ыйтрёс хысалтан.

— Ничево, Ентри аван лайпка сын, ёсleme пултараф,—ответлерё пуху пушлахё.

— Сасалатап. Кам хирёс—ала таратар! Никам та сук.

Пулчё ёс. Ентри 4—5 сул тёрлёрён таварпа сутё туса пуранныне пухури колхозниксем пурте пёлесё те, анчах: астан пёччен хирёс ала таратан,—шутласё кашнийёх. Пуху председатёлё пысак вай вёт пухура. Вёл та Ентри майла пуринчен

малтан тухса каларё. Ситменнине кутайла сасаларё,—тесе саланчёс пухуран хашё-пёрисем.

* * *

Лайпка, камалла, йаваш камала председатёл пирён Ентри.

— Аста кайатан Ентри?

— Пасара кайатап-ха, ёне сутас тетёп.

— Ёнене сутма йурат-и апла?

— Йурамасар, манан ёнепе кама мён ёс, пурт пёренине ситермеле мар вёт ёнене.

— Апла пулсан ан кай ха, епё те ёне саватса тухам. 7—8 хут пасара карё Ентри. Кашинёчех ёне сутма кайаф, кашни каймассёренёх хайёнеп пёрле 1—2 сынна ёне сутма илсе кайаф. Ентри йаланах пасарган ёнине „сутаймасар“ килет. Унпа пёрле кайвисем ниҳсан та ёнисене кайала саватса килмесё.

Ентри хайён ёнине пайан кун та сутайман-ха. Калама сук лайпка вашават камала пирён Ентри. Вёл лайкийё сакантан та аван куранат. Тёслёх „колхоз лашисене 1931-мёш султа пёрлештернё пулин те пайан кун та вёсем вальди вите туман, Шатак-сурак сарайсенче хантаратса тарасё шермет лашисем. Сысна вити пекки пур, анчах пёр чўречи те сук. Хёлле пулсан чўречесене лартан

лартаҕаҕа пулмала. Сынисем синче ханкларан та пысак пыйтасем пытанмала выласҕа. Вэл та не ваийа. Мёншён тесен суркуунне ситсен сынна пыйтине чанасем тасатакан-ха.

Аван сын пирён Ентри, мёншён тесен ниҳсан та вэл сынна йатламаст, кусран укмест. Халлах у, ёнче йата кемест, сирё самах илтмest. Саванпа та хайён колхозне патшаләха тыра та сuttармарё, 10 центнер сүсе те лесмен-ха, 500 тенке йахан патшаләх умёнче төрлөрөн парам.

— Аван мар пуранма пирён колхозра, колхозё начарлана, ёнисене сутса пётеретпёр, лашисем начарланса кайрёс, сынсасем пыйтланаҕа, теҕсё, „Пакаш“ колхозникёсем.

Тёрёс, хисеплө колхозниксем! Сирён колхозра чанах йапаксем пур мар. Епё сирён пек пулсан сугаҕа кулак Ентрине тавнах Шупашкара решут-касем витёр пыхса ларма асатмгла.

Сүпенке Илли.

Ватә салакайән

— Ман пата килтён-и, Йекём пичче?

— Сан пата килсе пахас терём-ха, таса атте! Пёр ёс синчен каласса пахас терём.

— Аван, аван манпа каласни. Кирек мёнле ёс умён те пачашкапа каласса пахма хушнә таса аттесем. Ну, мёнле ёс илсе килчё сана ман пата?

— Пит пысак ёс, пачашка! Ачан ачи суралнә. Советра сыртартамар та, анчах унпах сахал пек туйава: төне кёргес пулө тесе шухашлатәп.

— Йура, Йекём пичче! Тура хушнине тапас пула. Печёк ачана шыва кёртсе тура хаватне парас пула.

— Сана, пачашка, калама сәмәл, анчах ывәләм ман турра ёненми пулчө-ске. Вәл тем парсан та төне кёргес тенипе килёшес сук.

— Ах, чанах та апла-ске: сан ывәлу турра ёнен-меннине пелетеп. Турасарсен ушканёнче активлә ёслет вәл.

— Вәртән төне кёртсе йарсан мён пулө-ши! Йә-ван сисиччен...

— М-м... вәртән тетён? Вәртән та йура, Йекём пичче. Лайах тўлетён пулсасан, вәртән та туса парәп. Ун пек ёсшён мана пусран тытса ачаш-лас сук та. Вун тенкёшён аппаланса пахма йура. Ашшө килте сук чухне йәтса кил-ха ес ачине ман патәма. Епё ача хам пўртрех шыва кёртсе йат парам. Анчах вун тенкине чиксе килме ан ман.

— Епё, пачашка, вун тенкө пёнех каласса тәмәп ёнтө. Анчах төне кёртмели савәт-сапасар төне кёртсе йама май сук-ши, ахалён кўршөсем сиссен аш-шөне каласа пама пултарасҕа.

— Мёнле каласан, Йекём пичче, астан вара төне кёртмели каткасар төне кёртме пула-ха?

— Епё, пачашка, ваттисенчен сакна илтөнчө: авал пуссем сук ывәрсенче ачасене сёлөкпе төне кёртнө теччөс. Кумми, ашшө-и, йе пёр-пёр хуран-ташө хайён сёлөкне илет те виҕө хутчен ун сине хөрес хурса туха, кайран вара сав сёлөке ачи пу-сё сине тахантартса йара.

— Хм-м! Сёлөкпе тетён? Сёлөкпе те йура. Төне кёртмели каткара май килместөк ачун ачуна сёлөкпеле төне кёртсе йарам. Тура хавачө сёлөк ви-тёр те ача сине анма пултарат.

— Ух, чунәм лаштах кайрө. Спәсибә сана пачашка, спәсибә! Халө епө кайам-ха.

— Ма кайан? Тар-ха тар, каласса татәләпәр. Вунәшнине тўле те, сёлөкү сине виҕө хугчен хөрес хурса йарам, вара ёсө пөтет те.

— Сөрём тиври мён сана, пачашка! Мёншён вун тенкө тўлес-ха манән? Сёлөк сине хөрес хума хам та санран кайа мар пултаратәп. Православный етем вёт епө те.

— Есө хөрес хунипе ача сине тура хавачө анай-маст. Пачашкасем сөс ача тума пултарасҕа.

— Суй, суй ёнтө, пачашка! Питө пысак хават анма пултарат. Хавах каларән-ске, пуссар-мөнсөр сёлөк урла та төне кёртме йура, төрөн. Вунә тен-кө илесшөн тата... сав пөчөк ёсшөнех. Епө халө вунә тенкөпе мар, пөрер тенкө парсасанах пөтөм йалөпе төне кёртсе тухма пултаратәп. Ватә сөрсө-йө хавәхпа улгалас терөн и? Ну, йурө кайам-ха епө. Сывә пул! Ас парса йанәшән спәсибә сана.

Карпав.

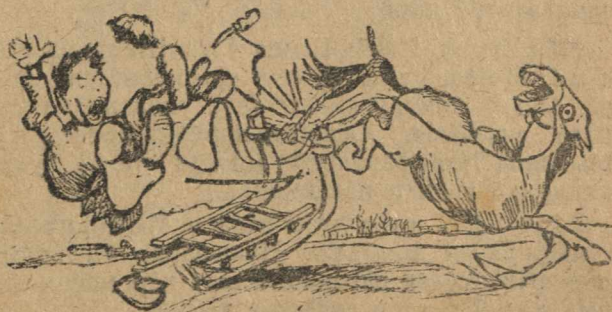
Лашаран вәтанман Сотников

Питивассинчи (Шупашкар р.), „Агроном“ колхоз членө В. Сотников, хәмәт-ёнерчөк ситмен пирки хайён сүмне сирөплөтнө лашине сапла майпа кўлсе йанә, (Укерчөк сине пах).

Сверчков фкерчөкө.

Пирён Сотников—ухмах
Тытрө кўлчө урхамах.
Пусра асө ситмеарен
Кўлчө лартрө хўререн.

Ак пырасҕа сирпөне
Амарт кайа пек вөсө.
Йулчө Сотников уксе,
Сүна йулчө сөмрөлсе.

Мытинпа Никифәрәв

Мытин пулһа йәл пусләхә. Мән-Етмен йәләнчә йәл „председател“ тесе ченнә. Мытин распорядженисем панә.

— Парәмсене татар.. Кам парәмсене памас— вәл ташман, унпа пит хытә кәрешетпәр.—Покка влас хам аләра... Епә пустуй сын мар. Манән алә сине хамәр влас Хөрләчутай районенчи виҗә йала панә. Игле, Мән-Етмен! Игле, Шәмшеш! Есә те игле, Печек Етмен!.. Түлләр су, түлләр сәм. Су, сәм таварсене пухат манән сывах тус, активист, комсомолсә—Никифәрәв, Фрол Трофимчә!—тесе йалсене йанлантарнә.

— Памалине памала ёнтә, памасәр аҗтач йура? Парәмсене татса пирән кашвин патшаләха пулашас пулат,—тенә йалсем.

1933-мәш сүлхи сә—су парәмсене йал сыннисем парса татнә, сәм планне те тултарнә.

Мытин васканә, сине тәрсах хәвалайә. Никифәрәв „приёмщик“ пулса катки-каткипе су пухна, сәм пуҗтарнә.

— Су илсен те, сәм парсан та Никифәрәв квитанци памас—тесе сынсем Мытина йевитленә. Су сәтшән, сәмшән укса пулат—?

— Квитанци памас—тәр, укса кайран паратпәр... Түлләр те „баста“. Ай, есә хирәсле хәтланма шултан?—тенә Мытин.

— Хирәслесе мар, ыйтса пәлес терәм,—тесе сынсем пуҗсене хыснә.—Каласас мар, тата тем курс тарән,—тенә те сынсем каласман. Каласас килсен те пуҗсене хысса, ёслә пулса хайсен аҗчикисене лаплантарнә.

Мытинпа Никифәрәвә хушшинче пәр тымар выртнә. Вәл тымара Мән-Етменсем „хәрарәм тымарри“ теҗсә. Ку тымар тарәх кайсан Никифәрәвпа Мытин хушшинчи ратнелләх паләрат. Никифәрәв Мытинә кәрүшә пулса тарәт.

— Епәр ответлә сынсем Пирән, калас пулат, революци панә сәнә сисемләх, ултамәш сисемләх пур. Сирән вәл сук. Ку сисемләхе вырасла „чувствә ответственности“ тетпәр... Епәр сав „чувствәпа“ ёслетпәр.

— Квитанцисәрех пуҗтармала-и вәл?

— Ку вара сәнә формә-и?

— Тарәхлатән штолә!—тесе Мытин тарәхат.

— Ан шарла!.. Илместән-и, темле „чувствәлә“ су тевине,—тесе тепри чарчә.

— Манәнне пәхса пәхәр-ха... Түррипех калас, ку сәва манән арәм кәмакана лартса шәратнә, чувствә сәвә пулат-и? Урәх су манән сук... Пошалстә сакнах иләр,—тесе шәратнә су чашкине стойка сине лартрә пәри.

Мән-Етмен, Печек-Етмен тата Шәмшеш сыннисем 1933-мәш сүлхи су-сәт, сәм плансене тултарнә. Анчах „кайран килет“ теңә укса пайан кун та йала ситеймен. Хәшәсем илнә—теприсем илмен. Мытинпа Никифәрәвран ыйтсан та ку укса ма килменни сынчен пәлеймен.

Кәсал, сәнә суйлавсем иртсән, Мытин пусләхран тухнә, унчен малтанах Никифәрәв та „приёмщикран“ тухса пәрәннә. Вәхәт пәр майах малала шавәннә. Етемсем пуҗсене хыснә.

— Кәретпәр-и кунта?—тесе пәр пүрт сине тәлесе катартрәм.

— Унән нумайах мар,—терә ман бригадара манпа пәрле ёслеме уйәрнә Селианкин.

— Давай кәрес!—терә тепри.

Мән-Етменән мән урамә тарәх пәхса илтәм, калиткана усса йатәм. Сәнәхә ситсен хыпашласа аләк хәләпне тупрамәр. Пүрте кәтәмәр.

— Захар Матвейч килте-и?—терә Селианкин.

— Ах, кирләччә и?—тесе хыпаланса пәр карчак тепелтен тухрә. Унтала-кунтала пәхрә те ман сине пәхса:

— Ку йут сын пулас-ха... Мән ёспе Захара ый-татар ши?—терә.

— Укса пуҗтаратпәр, кинем!.. Тен хәвах парса йарән!—терәм те карчакпа каласма пуҗларәм.

— Парас... Памалине ыйтаҗсәх ёнтә... Татса йарас,—терә те хәвәнчен укса каларчә.

— Миҗе тенкә ха?—терә.

— Санән нумай йулман: пәтәм парәм та 14 тенкә сәх татәлман,—терә Селианкин.

Карчак 14 тенкә уксана пачә, алине квитанци илчә те ман ума пырса тәчә.

— Квитанцие парсан сүхалмас—итле-ха, епә пәлтәр 13 кәрепенке су, 1 кәрепенке чәрәк сәм патәм... Уксысем сәхалчә... Мытин председателчә, Никифәрәв „приёмщикчә“,—терә карчак.

— Епә ун сынчен илтмен-ха, кинем!.. Есә каланине манасран сырам-ха, ыран ыйтса пәләп,—терәм.

— Сыр-ха... Укса килнә пулсан...

— Йурә, ыран каласса ыйтса пәләп-ха,—тесен пүртрен тухрамәр.

Пүртрен пүрте карәмәр—укса-тенкә пухатпәр. 1933-мәш сүлхи су сәт, сәм сынчен пәр урамрах 10 сын тапратрәс.

— Мытинпа Никифәрәв чикрәс...

— Савсем халәха ләкарәс.

— Калассан сәмах та... Ыр курчәс вәсем!—теҗсә Мән Етменсем.

Тепәр кунне йалканашәнче 1933-мәш сүлхи су сәмсем, вәсемшән килнә уксасем сынчен ыйтма пуҗларәм.

— Чортла хәтланчәс вәсем! Сине те, сәмне те йалтан пәтәмпех пухнә, су савәтне панан... 15 пәт су таста чикнә. 15 пәтшән укси те килмен,—терә йалканаш сыруси Челейкин.

— Сута ма панан?

— Кам парат? Мытин хай председател, Никифәрәв унән „солчаннә“, калас пулат, ратне... Тап пулантарчәс.

— Тәхта-ха, мәнле апла?

— Вот, сапла!.. Мән тавас тетән?

— Пар-ха. Парәс вәсем сут. 15 пәт су ахаләс сырәс,—терә те колхоз председателә те пуҗне хыс са илчә.

— Да, сине те, ёсме те, конешнә, пулчә вәсене Халәх сынче хырамсене сапса пурәнчәс,—терә тепри.

Халәх сүчәнче (пирән районра) ёс нумай пирки вәсем час пәхса тухаймәс, тесе Мытинпа Никифәрәва „Капкан“ сутне парас. „Капкан“ сапса тен Мытинсен „чувствисем“ паләрәс. Ултәмәш сисем хысәнчи 15 пәт су аҗсти те курәнмаллах курәннә. Су шәрши пур, „Капкан“ сапсан ку шәрши тарәх сәвә те тупанат пулә.

К—й.

„Капкән“ йачёпе килнё жаләбәсем

„Капкән“ редакци!

„Капкән“ журналта сакән цек пёлтерү кәларма ыйтатп:

Шупашкарта „Планетари“ пулчё. Ку планетари Мускавринчен пёртте кайа мар вара. Мёншён тесен, Мускаври планетаринче пукаң снине ларнй сёрте йе тәрса анчах сәлтәрсем курма пулайт. Шупашкарти планетаринче, койкә снине сүлеле пәкса вьртәипех сүт сәнталәкри сәлтәрсене курма пулайт. Сәлтәрсене анчах курма мар, сәмар сүна вәхәтра сәмар та шәпәртатса сәват.

Шупашкарти планетаринчен тёләнмели те питех сук. Вәл сакән цек Пединститут общежитинче иаччан пёр кётессинче кәмака труби вьрәнё пулнә. Ана хале сүрәк фанёрә татәкөсемпе анчах хупәрласа хунә. Фанерә сүрәкөсенчен сәлтәрсем пите ла йәх курәнасә. Савәнпа кам Мускаври планетаринче курман, вёсем Шупашкарти планетарине пырса курма васкәр. Планетарине сак адрёспе пырар: Чебоксары, коммунальная слобода, дом 3, общежитийе Пединститута, комната 3. Н. Астрономов.

„Капкән“ тусәм!

Кала-ха: манән Хватукассине кирпеч кўрме каймашкән хәш утне кўлмелә? Часрах кирпеч кўрсе пўрт кәмаки тутарасчё. Ачасем черёп цек хутланса шәлөсене шатәртаттарса ларасчё. Бригадир ма-

КЁТЕСРИ СҮК ТУРӘ

Тобурдановра ачасен йәслинче иконә пулнә. (Сывләх кә миссариачё доклачёнчен).

на сүна илме пёрин патне, тилхепине илме тәприн патне, пёкөпе хәмәтне илме тата теприн патне, йёверчөкпе урхаләх илме татах теприн патне чуптарат. Вистәват сехет пёрин пагёнчен тухатән та теприн пагне сүретён. Нихәшё те памассё. Йулашкынчен урамра тәратса хәварнә кёсрене те тахәшё сәватса кайнә.

Лаша хатёрсем пирки пирён часах-часах тавлашусем пулса кайасчё. Сәв тавлашура хам түрө сәмсана чаләштарса йарасран хәратәп.

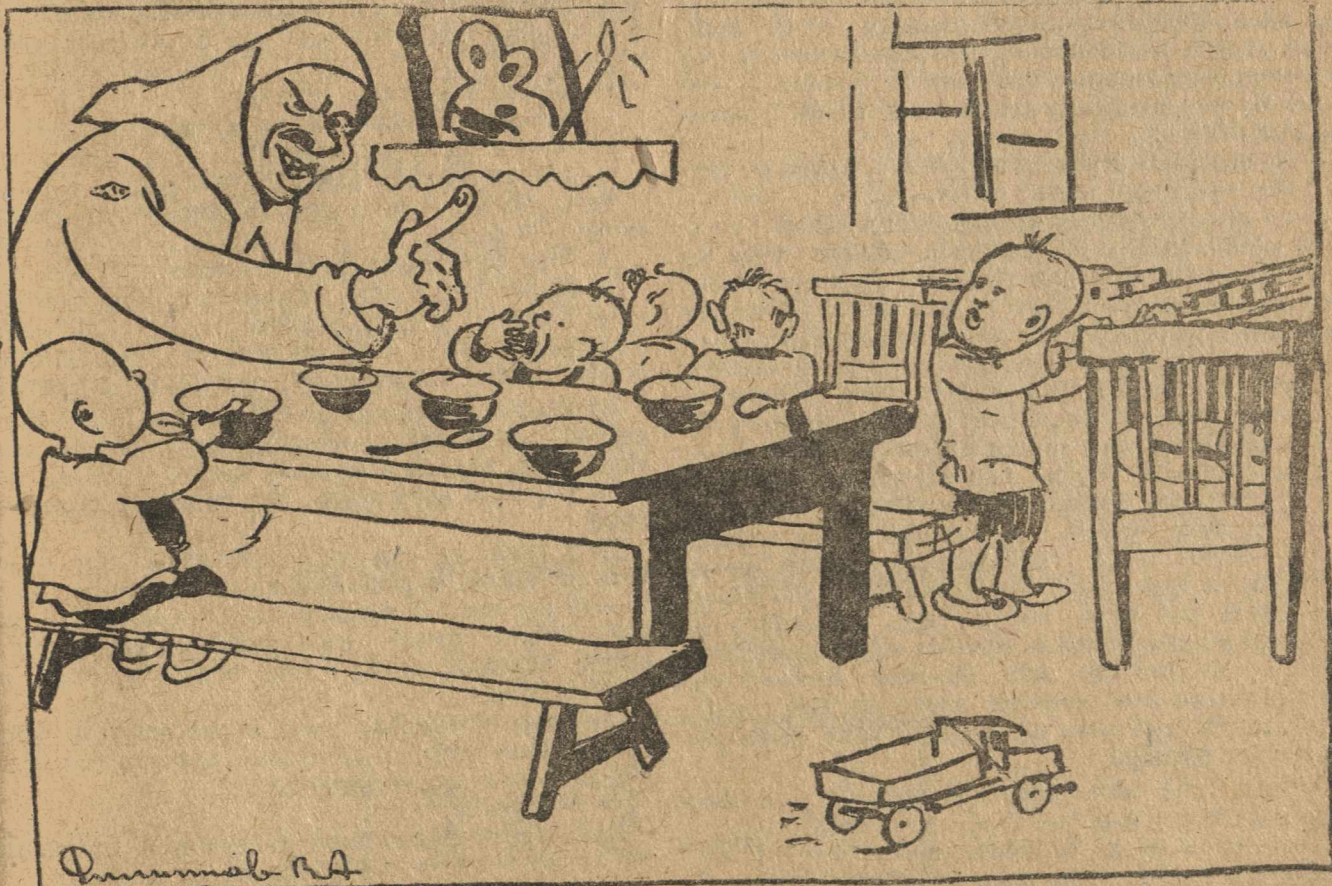
Мәчкавашри „Сёне сүл“ колхоз членё Михала.

Хаклә „Капкән“!

Пөлес киле: Август уйәхчен Канаш районёчө пулнә Ново-Челкасы йәлине халё асти района кусарса лартнә-ши, йе вәл йәл тёләнче сёр чётреннё те, йәлө вара пётөм сынни сүрчө-мөнөпех ишөлсе анса сёр айне путса сүхалнә-ши? Август уйәхчө мөн авалтанпах вәл й ла Канашри почтә уйрәмё пәхса тәраччө, халё.. август уйәхө вёсөнчө епё вәл йәл адрёсөпе йанә сүрәв хам пата кәала: ун цек йәл пирён сук, тесе тавәрса йәчө. Чәнах кусса кайнә-ши Ново-Челкасси йәлө Канаш районёнчен, йе Канаш почтинчө ёслөкенсен пус мийё тенё йәпали пәс пулса сывләша тухса вёсө кайнә.

Ленинград, 13. Загородный, 48.

Сар служәщи И. К. Смирнов.

Руководителниң: Апат хысән мён тумала?

1-мөш ача:—„Мёртвй чае“ тумала.

2-мөш ача:—Сук, пёлеймерё—апат ситервёшён турра тап туса сәхсәхмали физкултур туса иртөрмөсө.

А. Етмен.

(Малали. Пусламёш 10-мёш номёрте).

Вара епёр вунпёр уйах та икё ерне сұра хушшинче улта председатёл улаштартамар. Выах пёр хирёссен сапла вёт вёл, йе тёс килмест, чә-хәмсә пула-и, йе сакса хунә пйав таврашне чам-лаканни лекет-и санг, тата хашё тўсейми кәтәклә пула-и те, турта хушшинче тапа-тапа, урапа малти ўречине ватса пётерет; ун пек лашана тыткалама питё вәрәм тилхепе кирлө, кайри тёнел синех лар-масан, сана вёл йёп-йёпе тават, тапмассерен пёрре сирпётет вёл сан питў-кусу сине.

Саван пекех, епёр вунпёр уйах та икё ерне сұра хушшинче ахалтен улта председатёле ситмен. Пёрне суйлатпәр—ыгла шәллә, пайав-шыв таврашне ништа пыгарса ёкёрме сук, ним сәлтавсәр ёрөхет тата, халерё; тепёр председатёл улаштарса килтёмөр—касса витми кутан: сәргала туртмас-т, анитала—тытса чарма сук ёрөхет; виссёмёшне илсе килтёмөр.

—Ну!—терёс Патәрийеләнчи Кепирсемпе Пакәртинсем,—кун пек председатёл шыраса та тупас сук есёр,—терёс.

Сапла каларёс те, сёне председатёле Патәрийеләнчен илсе тавәрәнтамар. Лартрамәр сётел хушшине. Лара-и, нәстайашчи председатёл пекех. Чи малтанах счетоводран сұлталак ёс планне ыйтса илчө. Ялан сине пахса ларчө ларчө те, питё авторитетлә каларё:

—Мана пёр икё пәт тула сәнахё, вунә вунпилөк кёренке какай кирлө пула-и,—терё.

Епёр ним те пөлместпөр-ха: хаш йалсем, хушамачё мейле, чаваш и, йе турка... Анчах пире ун синчен пит нумай пёлни те кирлө пулман, пирёншён район пёлетчө ун чухне, кивё Патәрийел пире мейле председатёл кирлине шутсәр лайах пөлсе тәрәтчө. Зайавка кәна пар. Зайавка парсан, вёл пёр уйахра та вунә председатёл улаштарса пама пултарнә. Мёне кирлө суйлав принципепе устав йёркисем. Кун пирки пирён пёр член кәшт сөс намәсланман. Кайнә вёл Йухмана председатёл туйанма та, лавкасемпе магазинсен вывәски-сене вуласа сүрет. „Союзкожмех-кишкәснаб-сбыт“—семпе ытти снабсбытсем нумай, анчах „Сойуспредседателснабсбыт“ ништа та сук. Пуш-лах тавәрәнчө вара пирён член, трудодень те илеймерё уншан, Йухмана пушала кайса килнөшөй.

Сёне председатёл кам иккенне пөлмесөрех, тула сәнахёпе така какайне виссе патәмәр вара. Кун хыссан сұлталак ёс планне тата тёлпөрех пахкалама пусларё.

—Иван, терё вёл тепёр кунхине,—пёр ик-вис кило пыл виссе пар-ха,—терё.

План тәрәх ыйта-и те, йепле парас мар? Ёслес тёлөшпе вара йа план таврашө пө рех те кирлө мар, мёншөн тесен тункатана мён планё кирлө.

Лара-и вёл сётел хушшинче плансәр-мөнсөр,

унтан тухса кайат,—каллех плансәр-мөнсөр: ту-кага та тункага.

—Фўй-фўй-фўй!—шәхәратпәр чәмәрла.—Пётрет вёт ку пире... Акә сыпсәнчө муңча милё сўлси сөмсө ўт сөмне, вот кёсен, е!...

Пёррехинче епёр хут илтёмөр те, Йухмана сыр сьртәмәр. Малтанхи строкисенче салам сьрми сарах, ыйтава хайаккан лартрамәр: „Дайош пир сёне проедседатёл, урәх нимле гайка та кир-мар“. Сыру вёсне хайусәр сөс: „Есёр йараймаса председатёле хамәр хушамарган суйласа хум тивет“ тесө тёртсе хутәмәр.

Ку вәхәтра кивё Йухмана сёне Йухма килә пулнә. Сёне Йухма кивё Йухмана таканлама пу-ланә:—Ма есё сойузпредседателснабсбыт усе кунта?—тет.—Ма есё колхозсене, чарусәр йамшә пек, унтала та кунтала турткаласа, вёсен ёсёсен йапәхтарса йанә?—тет.

—Ма санән колхозусенче пёр лаша пёр кунт вис-таватә тёлсө турта хушшне кёрет, ма, е?

Ку йапала чанах та сапла пулчө сав. Пёр кун хине районтан ирех уполномочәннәй килчө.

—Пайан мён ёсөре-ха сирён колхоз?—ыйтр вёл.

—Ыраш акатпәр,—терёмөр.

—Таварәр.. Кёлте кўрес пула-и.

—Аки кайа йула-и,—тетпөр.

—Ни-ни ни-ни!.. Таварәр, таварәр.

Тавартәмәр. Вунә сөхет тёләнче тепёр уполно-мочәннәй ситрө.

—Мён ёслетөр-ха пайан?—ыйта-и.

—Кёлте кўретпөр... Ыраш ак...

—Никөких кёлте, никаких ыраш! Кам хушр сире кёлте кўме? Кам хушрө сире ыраш акма Хлебосдачәпа кайас пула-и, и никаких гвоздей.

Виссёмёш уполномочәннәй Канаша лөсме тийес лартнә тырра калла пушаттарчө те, каллех ыра-акма хире хаваласа каларса йачө:

—Вёреннө есёр хавәр пустөшшөн сўреме!—те пире.

Ним тума та сук вёт. Лашасене пёр кунта таватә тёлсө турта хушшине чикрёмөр, анча таватә пусләх ёсө пулмарө Уполномочәннәй хуш-нинө итлес пула-и. Вёл районтан йала килсөн пирён кәлендарлә ёс планё ниме йурахсәр ху-татакне тухат.

—Епёр патшаләха тырә лөсме ахал те сирө таватә лаша уйәрнә, ытгисем колхозри ёсө ёслөч чөр-ха пөрех хут,—тилмөретпөр.

—Молча-и!..

Хайхи сёне Йухма кивё Йухмана хөртрө-хөртрө те, пирён йеннеле савәрәнса пахса ыйтрө:

—Мён каламали пур-ха сирён?

—Каласси,—терёмөр,—ним каламалийех те суй-пирён... Сиртен улаштарса илнө председатёл

Али ытла кукартарах та, саван пирки хут илсе-
илтёмөр, пирён үкете кёреймөр-ши?—терёмөр
— Йурё,—терё сёне Йухма-Патёрийелё.—Кунти-
не майлаштарам-ха, унтан вара сирён патра та си-
тёп,—терё.

Тепёр кувне сёне Йухмаран: „Кукәр алалә пред-
седателе ыраңтан каларас“ тенё хут килчё.
Унтан вара тата икё председатёл улашгартамәр.

Суркунне. Ашә санталәкпа пёрле, вәл пирён
колхоза сёне ёс вәйё күчё. Колхоз ашчикё пәл-
ханса тәнә вәхәтра, чиркү сыннисемпе кулак тар-
сисем колхоза салатма пикеннё кунсенче, колхоза
пёрлештернё лашасене кулак тарсисем колхоз
вигинчен вәрлама тыгәннә кунсенче, ыран-пайан
суракине тухма кётсе тәнә чух сёне Йухма пире
вазъи сёне председатёл илсе килчё.

— Мейёр, ёслёр! Епёр сире, есёр пире пёр-пёрне
пулашар... Шавлатәр сёр, колхоз сёрё кёрлетёр!—
терё сёне Йухма—Патёрийелё.

Ку вәхәтра леш, кулак нәшкисем пирён колхоз
кётессе кётсе ларнә. Шупашкартан килсе, вёсене
сёр кайала уйәрсә парасса, лашасене килрен киле
валессе парасса ёмётленнё.

— Ну, есёр тата хаъ те, Йанаула кайас тетёр-и-
ха?—ыйтат сёнелнё Йухма.—Напраснә. Йапонийе
ситмесёр те колхозран тарса хәтәлас сук есёр.

— Йанаулах кайас тетпёр сав... Пире лашасемпе
урапа сәпрайсене кайала парсан...—тесёсё.

— Йанаула кайма епёр сире чармастпәр, анчах
есёр шыракан сёне йал кунтах вәл.

— Сапла пуъ те... Пире лашасене парсан.

— Сук, лаша колхозән. Сёр колхозән. Ёслёр
колхозра, вара лаша та, сёр те сирён пулат.

— Сапла пуъ те... Ёслеме тухмастпәрах сав
ентё...

— Ирёксёрлеместпёр.

Тепёр икё кувран ултә бригадә мён пур ака
хатёрёсене күлсе аслә урама пустарәнчёс. Пред-
седатёл митинг усрё. Сасартәк хир йенчен пёр
йуланутлә сын кустарса ситрё, аңа пасәр ака-пүс-
синчи сёр аста типерех панине пәхма йанәччё. Пё-
тём вәйпа чупса пыракан лаши, транк-транк сикрё
те чавса хунә пек чарәнчё. Сынни ун синчен сик-
сё анса, председатёл патне чупса пычё, аллисем-
не хәласланкаласа темскер каларё.

— Йулташсем!—терё председатёл.—Итлёр ха!
Пёрлешүлө ёсе тухса кайас хавасләхпа шавлакан
колхозниксем шәпах пулчёс. Тән, итлесе тәччёс
пёр вәхәта... Мён шавла? Мён кёрлет?

— Илтетёр, йулташсем, мён шавла? унта?—те-
рё председатёл автосул йеннеле кәгартса.

— Трактәр... Трактәр вәл, Сергейч! Трактәр шав-
ла? унта... Васкар аңа хирёс!

— Лаша сине!—командә пачё председатёл.

— Лаша сине!—кашкәрчёс бригадирсем.

* * *

Шавларё вара сёр. Карларё колхоз хирё. Пи-
лөк трактәр, сирём ултә пар плуг, ултә сөйәлкә...
Шавла? колхозланнә сёне хресчен. Тарән, сөмсё
кәпәшлә? хурсә төрен. Трактәр—3, 5 га, плуг—1,25
га пёр кунта. Мён пурё 17, 5+32, 5=40 га пёр
кунта.

— Вот сана Йанаул,—терёс ватә колхозниксем.

Вунә-вуникё сын председатёлтен сёрле пыр-
са ыйтрёс.—Йура? и пире хаъ ёсе тухма?—терёс.
Анчах виссёс-тәваттан Йанаулла Канашири Вагон-
стройа тухса сөнкөлтетрёс.

Тёттём пулсан автомобилпе сёне Йухма килчё.

— Ну, йепте?—Ыйтрё вәл.

— 40 га пёр кунта,— рапәртларё председатёл.

— Молодцы, дийаволат!—терё Йухма пирён
колхозниксене.

Кәсхи засәданиче „ТӘМ“ йатлә колхозран „От-
то Йуевич Шмидт“ колхоза кусрәмәр.

— Астәвәр, шөлмәсем, Шмидт йатне ан йарәр—
терё МТС.

Кёркунне мён пур ёе пустарса пётерсен, пирён
колхоз МТС ён кусса сүрекән Хёрлө йалавне ил-
чё—чи кайри пулнәскер мала тухрө.

Султаләк ситет. Сёне суракине тухма хатёр.
Председатёл савах-ха. Улаштарас шухаша тытмаст-
пәр,—йәләхтарчё пөлтөр те Улашу тавас текен-
сем пур та, пире сөтев укси пама вәй ситеймест,
тесёсё. Пыршә синсөрех иккен пирёпне тупашма.

Анчах кофухсем „Йура?тмәсёс“ пирён председа-
төле. Аврампа Йәкәнәтән сассисем тытәннә та, ый-
татпәр:

— Сассәра мён пулнә сирёпне?—тетпёр.

— Авә, шуйтан Йакурки, мён тәрәшшө вите ту-
тарса хучё... Пулән унта с сәсәр; кувөпе суйәхат-
пәр: Аврам! Йәкәнәт!... Йәкәнәт! Аврам! Витен пёр
вёсөнчен тепёр вёсне майне каланине илтме сук
вөт-ха... Вот кашкәрашатпәр—тесёсё.

80 лаша вәзъи 40 шер метрлә икё вите, сүгә,
ашә, таса витесем; 90-шар метрлә икё сарай; ты-
ха вити, 35 лашаләх кивё вите сипленё, т. ыт. те
пёр сүлта.

Савәнпа та хытә шавла? пирён сёр.

Аслә шула кёме хатёрлекен!

Педрабфак сүменчи аслә шула кёме
хатёрлекен курса хәшпөрисем сителёк-
лө сырма, шутлама пөлменвисемех кё-
ресшөн пулнә.

$$2 \times 2 = 4$$

Сакнә хачә тытса касса ил те, хав хватерён пёрени сүмне сапса хур.
Кирлө вәхәтра кирлө пулө!

Протест

— Димитрийёв йулташ, сав манан татак хурелё ёнене пуссан мёнле ши, хавах пелеген, шуйтанан хури татак, урама каларса йама та намас, ахал пулсан пусас сук та,—хайёнене пусма ирёк пана ыйтаг Савук.

— Хо, Сухал, чанах та есё ухмах-ске! Мён туса усраган вал ёнене? Асту ак хуна та татак хуре Савук теме пуслёс. Пусах, пус, ун пек выдха, пусах. Пёр самахпа ирёк паратап,—ответлерё Димитрийёв.

— Председатёл есё пулатан-и?

— Епёске.

— Сысна пусас тетёп те санран ыйтма те кирлё, те кирлё мар,—харахан ыйтна пекки пулчё Мирон.

— Мананне пусмастан пулёске есё, хаванне пусатан пулсассан манран ыйтма та кирлё мар, пусах.

— Сурах пусмала та...

— Шурпине сине чёнетён-и?

— Ара ченмесёр.

— Пусах.

— Тынашки пусмала та...

— Студён таватан-и?

— Можна тума.

— Беех, закуска аван пулат ёнтё,—шатма сине хурса камакана лартна парса пек ашаланса ларат Димитрийёв.

— Йураг-и?

— Йураг.

— Пусас-и?

— Пусах.

— Сутас-и?

— Сутах.

— Каспа пыр.

— Йурё.

— Ерех хатёрле.

— А как жё.

Сакан пек сахал анланланмала кёске каласусем Елёк районёнчи Шарыпка йалсовет канцелярёнче час часах пулса иречёс, иречёс те. Вахат шават. Вал хай н ёсних тават. Шарыпка йалсовет канцелярёнче сав ёс саплах пырат.

Кётмен сёртен кёрхи кунан пёр тётрелё ирхине Елёк РИК-ё умне ёнесем, вакарсем, сурахсем, сыснасем, качакасем тата вакарсем пуханса выдх митинги усна.—Мууук, мёкёкек, мааак, муууу, прик-прик, мааак,—йанратацёсё вёсем.

— Чёрен йурагна панисисем, майракаллисем, макла пуслисем! Епёр пайан пирён сине ташман пек пыхса пире пусса пётёрме хайаррамах тытаннине протеслеме пуханна. Каман майраки шёвёр,

шалё сирёп,—тёкёр, суртар, тапар сак суртра ёс лекен выдх-чёрлех астаисене. Мёншен тесен вёсем законран иргёс кайсах пире пётересёсё,—термалти урине РИК йеннеле катартса ула вакёр.

— Парар-ха мана самах! Есё сителёклё каламаран. Епёр кунта панисисем синчен сех каласма пуханман. Пирён патарка катра сымла хёр пире сурахсем интересне те сыхламала, вёрсе каран тарна хампу пек чушкисене те манса хавармалмар. Елё район центарне пуханна чух ирёклёнене пёр харамасарах калатпар. Пире пусацёсё, сутасёсё ерехпе улаштарасёсё. Йалсовет председатёлё Димитрийёв пире пусса пётёрне сгудёншен купсёсёт, секретарё те сав майах. Епёр пире пётёрме тытаннине килёшместпёр.

Акя пахар ха ёнер епёр сымал кавалери тус йалсоветне кёрекен йалсенче тёрёслесе сурерёмёте мён куранчё. Йалсовечёпе илсен налог шутланна вакгра 655 ёне пулна, халё 519 ёне йулна й процент чёлхипе каласан сак калама сук кёска вактра 20,77 проц. чакна. Сыснасем, ёнтё вёсен ун чухне 828 пулна пулсан, 416 сех йулна, 49,8 проц. чакна. Саван пекх сурахсене те пётересёсё Аш какайё тугла, шарку лайах пулат, тецёсё. Ёне Сёмсёр Петёрё хура катра сымла, алмаз пек сирё шалла, савна пётекне сутса йанна. Пётекё виле пек макарат, тет. Шёмшеш Шёвёш, Мён-Шетм Тип-Сырма йалсовечёсенче те ёссем аваных мар тесе пёлтересёсё. Ситё пирёnten машкалама. Пирёте пурнаса килет Епё хаман йулашки самах пире пётёрнине чикёсёр вайла кёрешмеле—тес пётеретёп. Урра! Муууук! Мёкёкек! Прик-прик маааа!

— Айтёр РИК-е!

— Айтёр!

Чанах РИК алёкё патне пёр кёту выдх кёрлесе пычёс. Анчах РИК сторажё алёкне пётёрсе илсе сымар шывё йухмали тарпа тарых икё хутл сурт тарне йытаран таракан пётё кушак пек, хипарса кайса, сурт тупинчен сёр сураласла,—выходной вёт пайан, саланар шуйтансем!—тесе кайкарса йачё.

Тёрёс протеслесёсё выдх-чёрлехсем. Районработниксем, есёр хасан выдхсене пётерекенсен протеслеме тытанатар. Йе сире хусамара уголовнай кодексан тивёслё статйипе протеслесе кётёр-и? Йурё, ёсё варама тасмапар.

Выдх-чёрлех тусё Сёпенке Илли.

Хёл кәсәл та килнә

Хёвел хёртнё, пёсертнё... Чатыйман шарха. Вара хашёсем усалмала шыва кёме утна. Йалтарка пилтё Саря шывё вёсене камаллан ыталаса чуп туня. Теприсене шыв та таварран туйанна. Вёсем шывран тухса хайёр синче йаваланиа, чарусар шамшакне саря хёвелпе ашаланя. Аван пулна ун чух пурнас Йетёрнере, санталакан йантё хавачёпе усй курна чухне.

Вахат хайёнце туня. Вахат Йетёрнесене кётмен.

Саря хайёрё сивённё, шывё те шайма пусланя. Вара сав хёл тени кәсәл та ситсе тәнә. Сак хёл чылайашне чармав тума тытанна. Хашёсем темл усал сывлашран харагна пек пуртрех тумтирсен пус урла витёнсе выргна. Теприсем ир тарсан ёнерхи вёчёр мухмарне пытарма пахна пек кашив кйна витёнсе выртна, паптоне каллех сийа уртё маршировкасем туня. Палла, вал ирхи физкультур сывахне те пыман ёнтё, Вара шам-шака кашта

хуҗкаласан, каткари шыва курка гүрчәле җаңса шә-
тарна, пичәсене йөпеткеленә.

Хусамбрах шутласа пәхәр. Җаңан пек событисем
Йетәрнере пулма та пултарман тейәр есәр. Чәнах
та җапла җав, ёненес те килес җук.

— Ей-й-й, унчен кәна лапәртатасҗе, тейеҗ
пөрисем.

— Йетәрнере пулма та пултараймаҗт ун пек йа-
пала. Арктика җәршыве мар вёт вәл Йетәрне,—те-
йеҗ теприсем.

Йәвәшасҗе вөсем, хытә йәнәшасҗе. Хәле төплөн
хатәрленсе кертсе илне җере аңча апла калама
пултараҗсә. Анчах Йетәрнесене хәл урисене хуҗса
ларна җәртех җитсе тытна вёт. Вара җыннисем паҗәр
каланә пек шәнса ларма пуҗласан:

— Ха, пирән райтоп пур вёт,—тенә.

— Шәнса ларатпәр, вута парәр-ха,—тенә квар-
тирантсем.

— Ачасем шәнса утәйми пуҗчәс, вута парәр-
ха,—тенә ачасен җүртәнче ёҗлекенсем.

— Ытла та шел, анчах вутти җук, тенә райтоп-
рисем.

— Сиртенех тапәнатпәр, есәр райтоп,—вәрҗмах
тытәннә шәнакансем.

— Вута складне кайса пәхәр. пулсан сирән пу-
лаҗ,—ответленә райтоприсем, ним калама аптраса.

— Җук унта, епәр пултәмәр,—татах вәрҗнә шә-
накансем.

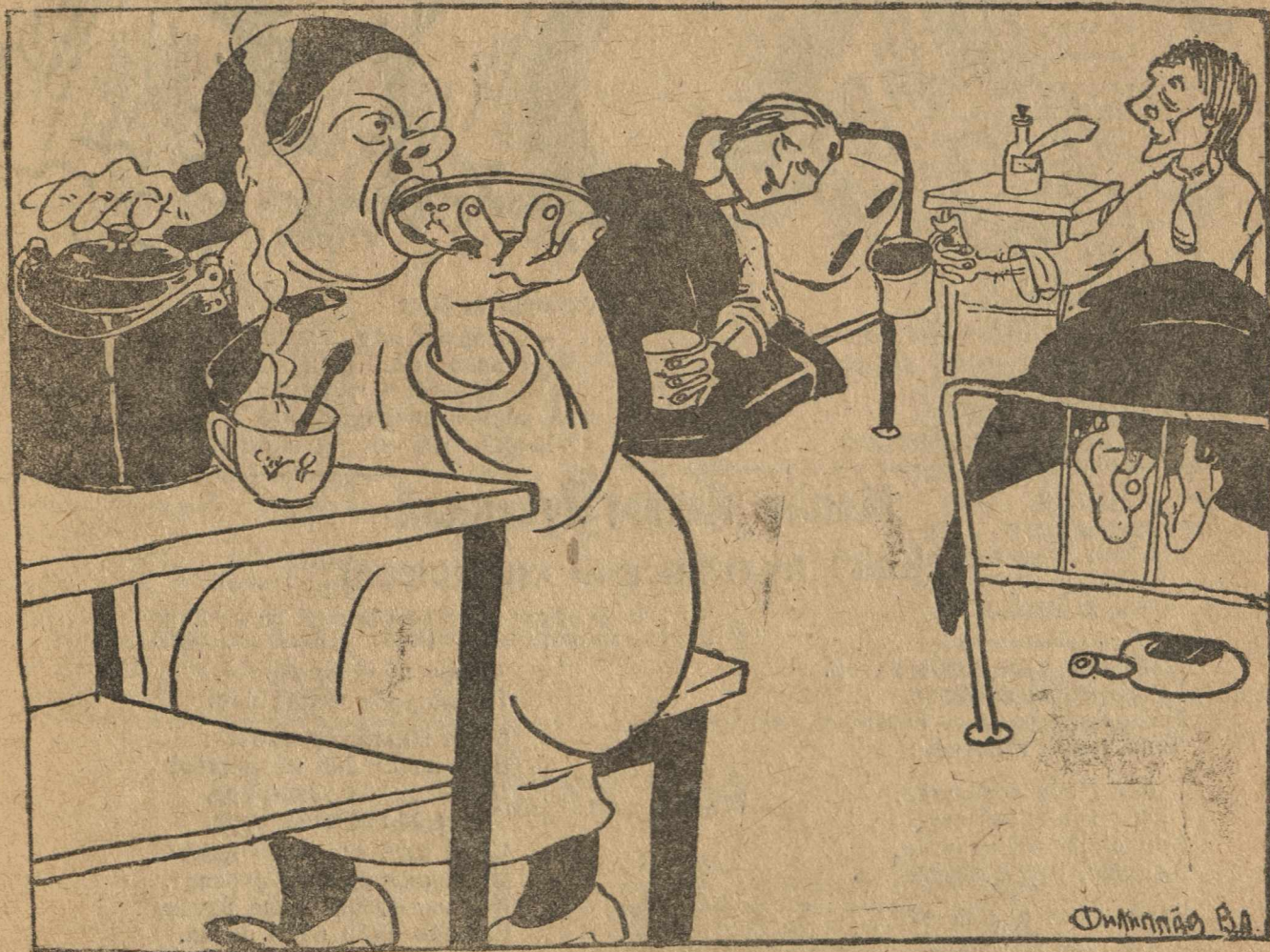
Шәнакансем—шәнаҗсә халә те. Райтоприсем (ву-
та шанка күрсе тәратакан учреждени еппин) вута
вәрмантан хәйех йүхса килсе шәнакансене ашә-
тасса шанса лараҗсә.

Анчах апли апла та җыннисем шәнса хуҗалсан,
ашәтса сыпма канҗәртех пулө җав.

Н. Майак.

Шывсәр аптрасан

Шупаткар боҗниңиче пәр вәхәтра чирҗисене ёҗмо шыв пулман.

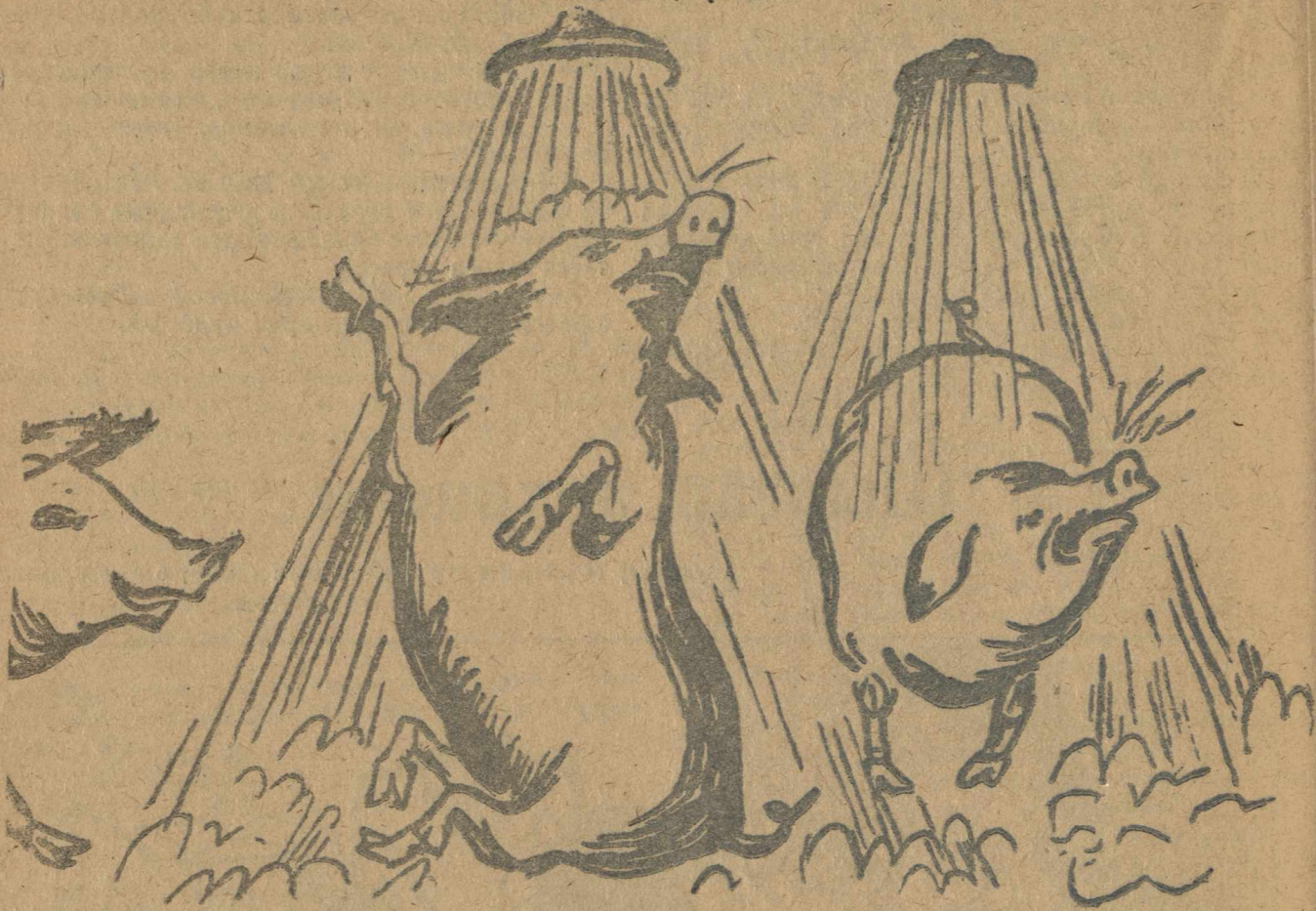

Омгиләш Вә.

1-меш ЧИРЛИ: Җестрасем чей ёҗсәҗе, пире ёҗмешкән пәр тумлам шыв та җук. Ах, чөлхе
типсе ларчә.

2-мешә: Җестра, шыв шалка пулсан, хавән пүрнуна та сурчәкпа пулин йөпетсе, ман
чөлхе-җаварама сөрсем.

Сѣнтѣрвѣрри районѣнчи „Ударник“ колхозра
сыснасем пылчѣлѣ, ырхан.

Икѣ сысни пѣр харѣс:

— Хрѹк! Хрѹк! Хрѹк-хрѹк! Ни-ии-ик!
Сырлахтѣр мур, ытла та канлѣ,
Нѣмле апи хѣй ачине
Ку сумѣр пек сѣмсѣн лѣпкѣймѣ.

Вицсѣмѣш сысни:

— Ахѣлтен мар „сысна“ тесе,
Йат панѣ тѣрѣс иксѣре те,
Вѣт есѣр тѣлѣк тѣленетѣр,
А хѣвѣра лапрах сѣтатѣ,
Лапрапа сѣу вѣт киленетѣр!

Манѣн йатѣм Йусанкай („Кай“ йулташсене хисеплесе)

Хѣшпѣр ачасем пѣрер сѣвѣ сырассѣ те, „еп поет“
тесе школги дисциплинѣсене вѣренмѣ пѣрахащѣ.

Йусанкай, хѣл манѣн йатѣм.
Пусра ч плѣ шѣлепке,
Мѣйна галстук сѣкса йатѣм,
Чапа тухрѣ кѣлеткем.

Кунѣн-сѣрѣн сѣвѣлатѣп,
Пусра йурѣ-кѣвѣ сѣс.
Комсомолѣски калатѣп,
Маншѣн, пурте кѣвѣсѣс.

Вѣхѣт сѣтѣ, кѣс ак пулѣ,
Мала тухѣ Йусанкай.
Хѣй те сисмѣ, тѣрса йулѣ
Йалан чаплѣ Хусанкай.

Сичѣ сул хѣл, еп вѣреннѣ,
Тѣр йухтарнѣ сахал мар.

Манра пулѣ ѣс тѣрекѣ.
Пѣлме урѣх кирлѣ мар.

Мѣне кирлѣ, ерехметѣк.
(Пур-пѣрех ѣна пѣлместѣп).
Луччѣ сырѣп сѣвѣ-йурѣ,
Тѣван хѣлѣх мана курѣ.

Сывѣ пул, ес, тѣван йалѣм,
Шупашкаршѣн еп суралнѣ.
Кѣс ак, манѣн чаплѣ йатѣм,
Саншѣн ѣмѣр пулѣ паллѣ.

Манѣн йатѣм, Йусанкай,—
Ман йулгашѣм—Сѣханкай,
Ун йулташѣн—Сѣлакай,
Пурин пѣрле—Килекай.

Ал. Лукин

Халё те нивё шухашлă етемён келетке шăммисем

Ут тирё сۈмне пит сывăх тăракан (вырăссем „своя рубашка ближе к телу“ тенё) кёпине хывнă (кунта ўкермен);

а—пуç шăмми, тепёр майлă каласгăк сак ыйтусене лухса усракан арча: 1) мёнле майпа колхоза кёмесёрех пуйан пулам-ши? 2) аш мён хак-ши? 3) аста сыппа пулё-ши?

б—хăлха, кам хёрё кам ачипе каласнине вартăн итлемели оргăн;

в—пит шăмми, йе иртиё раштавра ўсёр сын чышки пырса тивнё оргăн;

г—май, ёлёк кулака йăтса сۈренё вырăн, халё, хайён сёмйисёр пуçне, никама га йăтмасъ;

д—кăкăр шăмми, ёснё хысăн еп кам, еп кам!—тесе хайён чышкипе сăпмали вырăн;

е—сۈрăм шăмми—резинăран тунăскер, мёншён тесен вăл хайёнчен аслăрах сын умёнче пит вăйлăн пёчёкленсе кукăрлаъ, хайёнчен кёсёни умёнче тăсăлса кайаъ;

ж—купарча шăмми, сăкăрлă ашă вырăна йышăнса лармали;

з—аллисем, пёрпёрне сăваканскерсем. Хăшпёр сынăн (сăмахран, Куславка районёнчи Катёркасси колхоз арманён пуçлăхё А. Сёменовăн) вăл оргăнсем кукăрăлса кайасъё.

и—пёсё, иккё пулаъ, ачине иккёшин хушшине хёстерсе сăпмали;

к—ура тупанё. Сут следоватёлёпе каласнă чухне чунё пытанмали вырăн;

л—тăрăс-тăрăс ташламашкăн тунă оргăн, унпах патшалăх парăмёсёвчен тарса хăтăл-

ма хăтланакансем пурри те палăраъ;

м—кус, сын йапалине амсанмали оргăн, хăшё-пёрин, хырăмё тутă пулин те, вăл оргăнё высă пулаъ;

н—сăмса, шăршламали оргăн, час часах чирлет, савăнна хăшпёр чипер етемсемех клас шăршине сۈхатса йăнăшсем тăвасъё, йе чёп куçёне атпраса хайсем умёнче тăракан кулака кураймасъё.

о—шăлсем, йулташуна ерех ёснё чухне чипер йухса пыракан каласува пётермели оргăн, кулаксемшён пулсан вăл мукаламан йапала, мёншён тесен вёсем, совета хирёсле кайма, вăл оргăнсене хайрасах тăрасъё.

ўкерчёкре кăтартайман оргăнсем;

Чёре—пурин те пулмасъ;

Айак пёрчи—шутламали йапала, анчах унпа шутлакан сынсене „счетовод“ темесъё, „тискер упăшка“ йе „урамри хулиган“ те сёсё (ўкерчёкре кăтартаъ иккен те вăл оргăна, анчах саспали лартса палăртман, мёншён тесен а́на тăвакан художникё те ун пек „шутлас“ тёлёшрен сывăхсăрах мар пулнă).

Пыр—йарăнакан йапала, етем оргăнизмён пёр пайё, природа а́на анги́на́па чирлеме тата пухусенче, сăмах илмесёрех, кăшкăрма туса панă;

Хăлха шăтăкёсем, иккё пуласъё, сылтăминчен—собранире каласа панă сăмахсем кёрсе кайасъё, сулахайивчен—сăв сăмахсемех кайала тухасъё;

Вар-хырăм—суботник кунсем чирлекен оргăн.

Анатоми астаşi Иван Мучи

Аста есё.

Сёмё Ирчёмес йалёнчи (Хёраёчутаъ р.) комсомол оргăнизацийё иртиё сۈлти март уйăхёнчен вара пёр пуху туса иртернён, хусалăхпа политикăла кампанисене яви те хутшăнса ёслемесъё.

П. Фадейёв

Епир кахалине пёлмесёр Райкомол пурнаъ кăна... Ех, телейлё те мён есёр Лексе лартăр „Капкăна“!

„Ех йăнра-ха, купăс, уссăн Сасссу йухтăр тавранах! Ёссем пирён ирён-касăн Йухса иртеç урамрах!..“

Александр Каттай.

(Опперетă либреттин инкѣмѣш пайѣн пѣрремѣш картинѣ).

Тасамар, тѣтѣм, йѣркесѣр пѣрт. Старик кѣмака сѣнче чѣлѣм турса лараѣ. Карчѣкѣ кѣмака сѣнче мѣшѣлетет. Лисук сак сѣнче ыртаѣ. Карчѣкѣ авалхи салхулѣ йураѣна йуллаѣ.

Старик: Апчѣхи!

Карчѣк: Тѣфу, шуйтан, шартах сиктерчѣ!

Старик: Ах-хѣ хѣ! Карчѣк, карчѣк! Пурѣнма кичем теместѣп-и! Ах-хѣ-хѣ!... Апчхи! Кичем!

Карчѣк: Ларасчѣ чѣнмесѣр кѣмака сѣнче. Хуна мѣн кирлине пѣлместѣн!

Лисук: Ёсес килет, анне!

Карчѣк: ырт, ырт, хѣрѣм!

Лисук: Ашѣ пулчѣ, ёсес килет!

Карчѣк: (Ш ы в ѣ с т е р е т).

Старик: Хама мѣн кирлине хам пѣлместѣп. Ёсесчѣ. Сук, ситет! Хам пурнѣсра нумай ерех ёсрѣм. Ёсес килмест. Манѣн сѣнсем пек пурѣнас килет! Атту урама тухма та намѣс, сѣмрѣксем, комсомолѣссем курмассерен:

— Ех, есѣ индус, мѣншѣн тасамар пурнатѣн, кусна тѣрлетместѣн, сѣрѣва вѣренместѣн, мѣншѣн клубѣ сѣреместѣн, колхозѣ кѣместѣн?—тесѣ! (Х ѣ в ѣ р т т ѣ н). Мѣншѣн, мѣншѣн, мѣншѣн, мѣншѣн?—тесѣ. Карчѣк, усал тетѣп! Аѣна хушмасѣ, кѣна тумѣ чѣраѣ тетѣп! Вѣсем мана: Ех, кѣлаѣсѣ, хѣрарѣм сѣмахѣсене итлетѣн!—тесѣ.

Карчѣк: Ах, есѣ, сѣпла капла, вѣт шуйтан! Миѣс хутчен ѣнтѣ сана ытлашши ан пѣлкаса лар терѣм. Ак сана! Ак сана! (с ѣ т ѣ к с у р ѣ к с е м п е х ѣ н е т, с т а р и к т ѣ н е т). Хуна мѣн кирлине пѣлместѣн! Колхозѣ мѣн лѣйѣххи пур, клубѣнче мѣн пур?! Вѣтѣлмѣли кунра мѣн тѣвасшѣн вѣл? Кѣсѣ тѣрлетес, пѣлѣтѣни-хѣ ху: вѣсем емел тумламне куѣсѣ йарсан, ыраттарма пуѣласан, пирвай сѣварна карсѣ пѣрахан, сиккелеме тытѣнан, а-а-а! тесе су-хѣрса йаран.

Старик: (Х ѣ р а с а) Мѣн кѣлаѣсѣтѣн есѣ, карчѣк? (К ѣ м а к а с ѣ н ч е н а н с а). Пирвай сѣвара кѣран, ак сѣпла и? (К ѣ р а т).

Карчѣк: Сѣпла-сѣпла!

Старик: Унтан вѣра кѣшкѣратѣн (к ѣ ш к ѣ р а т) а-а-а! Сѣпла и?

Карчѣк: Апла мар, хытѣрах!

Старик: Апла пулсан сѣпла! (П ѣ т ѣ м в ѣ й п е с у х ѣ р а т, с ч е н ѣ х ѣ с ѣ н ч е у р а с а с с и, к ѣ л а с ѣ н и л т ѣ н е т).

Карчѣк: (С ѣ с а р т ѣ к) Хуллентерех есѣ, шуйтан! Во о-он, комсомолѣссем! Вѣсемпех сѣнѣ фѣлдшѣрицѣ та пур иккен. Ёнер килнѣ тет. Вѣт инкѣк сѣне инкѣк! Вѣт кѣлѣмсѣ куѣсѣ тѣрлетесшѣн ѣнтѣ! (П ѣ р т т а в р а п у с с а в ѣ р с а х у р а т).

Старик: Карчѣк, мана хѣрушѣ! Епѣ хѣратѣп куѣс тѣрлетме! Пирвай сѣвара кармала, унтан сик...тѣфу, пуѣсѣ сѣклемеле! Тѣфу, сикмеле! Мѣнле...

Карчѣк: Хѣпар кѣмаку сѣнѣх, вѣтсупнѣ, пытан...

Анчѣх асту, ан шарла! (С т а р и к к ѣ м а к а х ѣ с ѣ н е п ы т а н а т). Кирук. Агнѣ виѣсѣтѣ-

ват комсомолѣссем, хѣрарѣм лѣ тумланнѣ Ваѣссанка парикпе, шѣлѣпкѣне кѣресѣсѣ).

Ваѣссанка: (Х ѣ й с а с с и п е) Сѣвѣ пурнатѣр-и? (Х ѣ л ѣ х ѣ н н е л е п ѣ х с а) Тѣфу, пѣтѣмпех маннѣ. (С ѣ н с е с а с ѣ п а) Сѣвѣ-и?

Кирук: Лѣйѣх пурнатѣр-и!

Агнѣ: Кивемей, пирѣ Лисук хѣлѣ те чѣрлѣ ыртаѣ терѣсѣ. Ак сѣрѣн пѣтѣра килтѣмѣр те, пѣтѣн-пѣ пѣрлѣх сѣнѣ фѣлдшѣрицѣ. Вѣл Лисукѣ мѣнле чѣрлине пѣхсѣ тухсѣ тѣрлетѣ.

Ваѣссанка: (Х ѣ й с а с с и п е) Да, да есѣр тен! (а р п а ш ѣ н с а к ѣ й а т) Тѣфу, тѣфу! (Х ѣ р а р ѣ м с а с с и п е) Тен тѣрлетѣпѣр те! (Х ѣ л ѣ х а) Ой, ухмах епѣ, епѣ ухмах! Кѣллѣх маннѣ. Пур ѣсѣ те пѣсѣп-и, (у с ѣ с а с п а к ѣ р ч ѣ к а) сѣпла, тен сѣватѣн! Ну, кам кунта сѣрѣн чѣрли? (А г н и п е и к к ѣ ш ѣ Л и с у к п а т н е п ы р а с с ѣ). Мѣн ыратаѣ? Кѣр-хѣ аллуна! (Т е п ѣ р с ч е н ѣ ч ч е н: А г н и Ваѣссанка, Лисук шѣппѣн кѣлаѣс л а р а с с ѣ).

Карчѣк: (К и р у к а) фѣлдшѣрицине фѣлдшѣрицѣ та-хѣ вѣл, темшѣн ун сѣсси мѣнѣ. Пуѣласѣ кун пек сѣсѣлѣ хѣрарѣм куратѣн!

Кирук: (Х ѣ в ѣ р т т ѣ н). Ан пѣшѣрханѣр, кинѣмей. Унѣн сѣсси ачѣран йулнѣ пулнѣ. Унѣн вилнѣ амѣшѣ (Ваѣссанкѣнѣ тѣллѣсѣ кѣ тартсѣ-ку сѣуралѣнчѣн Шупашкарѣ кѣйсѣн муѣчѣра пулнѣ) сѣвѣ шѣв пулманнѣпѣ, мѣйсѣне вѣри шѣвпѣ сѣунѣ пулнѣ. Вот Хриѣстофѣриѣ Харлампиѣвна сѣпла сѣ, сѣлѣ тѣрсѣ йулнѣ. Унѣн сѣсси авѣнах мар-ѣсѣ. Мѣн, кѣлаѣсѣмѣ та кѣрлѣ мар!

Старик: Апчхи!

Комсомолѣссем: Кам унтѣ? Мѣн унтѣ?

Карчѣк: Никам та сук! А-ѣ-ѣ чѣн та кушѣк.

Кирук: Кушѣк-тѣк кушѣк.

Карчѣк: Кѣнемѣне епѣ кинѣмей, кѣла-хѣ вѣт, мѣншѣн сѣрѣн фѣлдшѣрицѣн йѣнаххѣсенче сѣусѣт?

Кирук: Ан пѣшѣрханѣр, кинѣмей! Унѣн сѣуралѣнчѣн килнѣ. Вилнѣ ашѣшѣ пѣре Шупашкарѣ кѣйсѣн „Ударник“ йѣтлѣ лѣрихмахѣрскине хѣрѣнма кѣнѣ пулнѣ. Унтѣ тасамарлѣхѣ, йѣркесѣрлѣхѣ курнѣ та тухсѣ тарнѣ. Мѣн вѣлѣнчѣн сѣухалне хѣрмѣсѣр сѣурѣнѣ вѣра. Сѣвѣнпѣ та фѣлдшѣрицѣ Хриѣстофѣриѣ Харлампиѣвна та сѣкѣн пек сѣусѣлѣ сѣуралнѣ. Кѣлаѣсѣмѣ та кѣрлѣ мар! Сѣусѣсѣмѣ авѣнах мар сѣвѣ!

Ваѣссанка: Ну, вот, кинѣмей, сѣрѣн хѣрѣре пѣхрѣмѣр та! Унѣн чѣрѣ йѣвѣр чѣрѣх пулман мѣн. Емеллѣ виѣс кунтанѣх чѣртѣтпѣр! Хѣлѣнчѣн сѣвалмѣла пулнѣ та вѣл, есѣр ѣна темѣнпѣ чѣртѣсшѣн пулсѣ кѣшт сѣсѣ вѣлерсѣ йѣман!

Карчак: А мән... Ана йумәс карчакә сыватас-шән пулчә. Лайәх сыватрә! Нумай канашсем парса хәварчә!

1-ш комсомолец: Вот ку йапала! Йумәс карчакә чөртнә!

Карчак: Пуç ыратнә тенөрен еп шыв сине лярәс йарса ёстөртәм.

2-ш комсомолец: Бәт йапала!

Карчак: Куç тух турәм!

3-ш комсомолец: Воттәк йапала!

Карчак: А-а-а унтан епә тепөр йапала тунәччә те, кунта арсынсем умәнчә калама йурамаси!

Пурте: Вот ку йапала!

Кирук: Мән каласмали пур, лайәх тўрлетнә!

Ваçсанка: Есир ана, кинемей, кәшт сөс леш тәнчене йам н!

Карчак: (Хәраса) Ну, чән та-и?

Ваçсанка: А вот сәк емеле паратәп еп ана! (чәмаданран пөркәленчә илсә парәт). Кун хысән вәл часах сываләт!

Карчак: Ну, чән та-и? А есә суймастән и?..

Ваçсанка: Суймастәп конешнә! Елә сан куçна та сыватма пултарап!

Карчак: Ыратмала тумән-и?

Ваçсанка: Сук тавай пирвайләха пропөт туса пәхар! (Куçне хәварттән емел тумламә йарап). Нв, ыратмарә и?

Карчак: И-и, нимән те сук! Халә ёнтә чөрелетәп!

Пурте: Сывалатән, сывалатән. чөрелетән!

Старик: (Вәрттән, хәракаласа кәмака хысәнчен пәхап). Хәл вәл ыратнипе сәварне усап, унтан сәварәнса кайәт те хыттән кәшкәрат!

Ваçсанка (старике): Ку мәнле кайәк?

Старик: Карчак, карчак теп! Есә мәншән сәварна усмастән? Сәварнасса та сәварнамастән. Сикмерән те, кәшкәрмастән тал!

Карчак: Халәх, еп сан сине кәшкәрсә пәрахатәп! Ватә шуйтан, ёсәри! Епә халә културлә, куçа тўрлетме пусларәм. А есә ват шуйтан, кәмака хысәне пытанән (йурлап):

Малашне културланатәп,

Хәл сўреп врачем патне.

Чипер, сывә еп пулатәп.

Вөрөнетәп малашне!

Пур сөртре те таса пултәр,

Пултәр: сугә, таса пўрт.

А етемән пичә култәр

Пултәр сывләхлә ўт-пў!

(Йурланә вәхәтра Ваçсанка старик куçне емел йарап).

Старик: (Ушкәнпа пөрлө йурлап):

Еп те ун нек пулатәп,

Йулмастәп еп унтан.

Ситет, тек хәрамастәп

Хама сыватаканран!

Хор: «Пур сөртре те таса пултәр!..—тата ыт. те.

Кирук: Йулашки татәклә самаха комсомол йачейкин сыруси, йулташ Кирук илет! Халә ёнтә йулташсем, есә тытәнар! Ну, ача пәча, сәк хура пўртре те сугә, тасаләх пултәр! (Команда парәт). Тапранәр!..

Старик: (Пурте пўрте йөркелеме, тасатма, сума, плакатсем, портретсем, ўкерчөксем, алшәлисем сәкматытәнассә. Сөтел сине кәнекесем хурассә. Чўречине усассә, хөвел сугә сәнәпепурте сугатәт. Пөтөмпөх урәхла пўрт).

Пөрре-иккә, пөрре-иккә

Шәләр шәпәрпа!

Пөрре, иккә, пөрре, иккә

Пултәр таптаса!

Пөрре, иккә, пөрре, иккә

Усәр кантәка!

Пөрре, иккә, пөрре, иккә

Кўртөр сывләша!

Тук-тук, тук, тук,

Хыт йантра ес мәлатук:

Сук, сук, сук, сук,

Пиртен чирчөр йулас сук!

Таки, таки, таки, так

Шаларах көрсем пәта!

Сәти, сәти, сәти-сәт

Сапәр: портрет, йе плакат!

Кирук: Ну, вот саплах пулчә тел!

Агни: Пөтөмпөх урәх!

Ваçсанка: Халә кунта културә пурәнма та, сывалма та йурап! Кўр-ха тепөр плакатне сапам! (пукан сине хәпарса сапма хәтланәп, сав вәхәтра йубки авсаларап, Бруккипе сөстәрсә йулап. Пурте тәләнсе кайнә. Ваçсанка пәшәрханап)

Пурте: Бәт ку йапала!

Бәт пулчә тел!

Бәт-тәк так!

Ваçсанка йубкине сөклеме пөшкөнет, пусәнчен шөлепкиле парикә тухса ўкөссә.

Пурте: (Кулассә Ваçсанка пукан синчөх пәшәрхансә тарәп).

Кирук: Ну, ку иртнә ёс! Христофор Харламповия ан, ситрөмөр! Епир сире кинемей улталас те-нөччә. Йурө пөтөмпөх каласа пама лекет ёнтә. Есио иртнә хутчен арсын врача йаман тенине илтрөмөр. Лисука пите сыватасшәнчә епир. Бәт Агни Ваçсанкана хөрапәмла тумлантарма шут тытрө. Хөрапәма пәхма чармастәр вөт.

Карчак: Ай, шуйтансем! Ну, йурө-сөкә ёнтә! Пире төттөм, ним пөлменскөрсене улталасан та йурап! Есир пире усал туман. Мана ватәскере сәт кирлө тел!

Кирук: Урра!

Ваçсанка: Халә ёнтә йулашкинчөх хам сасәпа каласан та пултаратәп! Урра!

ЧАРШАВ.

—Есё паџар вѣрмана каймастѣп, вар ыратаѣ герѣн. Вар ыратсан тѣварлѣ купѣста йашки сѣме йурамастѣ.
 —Купѣсти йураѣ вѣл. Сѣпали пѣчѣкрех ку, пысѣккипе сѣмесен вар пушсех ыратма тытѣнса кайаѣ.

Йке сын пиввойра сара пехлесе ларассе.

Пёрри талпан, ватам сын. Тепри хурамах сын, ермути пек сухал пёрчисене тыта-тыта туртса, йулташе сине кусайен паха-паха илсе каласа парат.

— Ан та шухайшла савата кайса ыр кураcssи синчен. Ара, калараймиш—пуранса пахрам унта та улта уйах. Столовайсенчен сакар памассе, водопроводран шыв паман пирки есме шыв сук, рабочисем кантарла хаватер-шырасах вахат иртерессе, кашкине урамра сыварассе. Машинсене серме су сук, станукесене ремонтламан, цехсене хутмассе, инженерсемпе техниксем ессе сурессе. Рабочисене шалу тилемессе, херарамсем, ачисене йаплине парассе те, клубсем таррах йанкаса сурессе. Ачисем, конешне, макарассе. Сават хатересем урамра ыртса сурессе. Никам га пустаракан сук. Тфу!.. ан тултар-ха, Иван Кузмич!

Иван Кузмич суррине йахан пушанна литр келенчине касйинчен туртса каларай те, бул-бул-бул текен шевек йаплине стакансем сине йарай. Стакансем ашпенчен шевекки пыршатакесем виттер хырама кайай (пыршапакартасене савантарма).

— Теперешне тултар-ха... ах!.. Тултирех.

Каласаканни вакар пек пахса какарса илет те, каллех калама тытанай.

— Мен синченче ха... Ах... Сават пирки калатпаха. Столовайсенче сакар ситермессе, сине шыве сук, рабочисем столовай шырасах сыварассе. Машинсене хутмассе. Инженерпа техниксене серме су сук. Рабочисене станокесем шалу тилемессе. Херарамесем цехсене шырасах вахата иртерессе, ачисем клуба чупассе. Сават хагерсем урамра ыртса саварассе. Тфу! Тултарса пар-ха татах, Иван Кузмич, тултирех.

Кана есне хыссан каласаканнин куесем хупансах ларна пек пулса кайассе. Пуспе ик алли сине йаварран тайса, каллех челкине каластарма тытанай вал:

— Мен синчен калаттамче-ха епе? А-а, сават... сават. Столовайсем кашкине урамрах сыварассе, водопроводран сакар памассе. Сакарсем хаватер шырасах вахата иртерессе. Машинсем су ессе сурессе, инженерпа техниксене водопроводран есессе. Стануксене шалусар усрассе... Херарамсене ремонтламан, весене йаплине усрама парассе, сават хатересем клуба чупассе... Тултар-ха теперне!

— Тав сана. Ах... пит аван пулче ку... Мен синчен калаттамче-ха, а а аван саватра еслес пулсан, мухтассе пурте унти пурнаса. Йерке, йерке, пит аван йеркепе тытанса тарай вал... нхак! сават. Илмерес мана, тархасласан та илмерес. Кулак ес, терес, весен сине мар, значет. Саплах каларес, пелне епе кулакне... пелне... Кулак ес тессе. кулак...

Иван Мучи.

Кесен Йелчен районенчи „Малала“ колхозан сел-су ферми пуллахе пулла Паймушкина ревизи комисси йапах есленен, парусен саванне варлачшан сута панай. Малала ессе сапла пулла (укерчек сине пах).

Месников укерчек.

...Паймушкин колхоз председателле Трофимайпа свидетелсене ерех келенчи ашне чикет те, сута кайай. Халах суче, свидетелсем бутылка ашне ларса пынине снсеймесер, „Паймушкин айапла мар“ тесе приговор йышанай. Ана „Капкан“ илтет те, сакан пек укерчек туса хайен 15-меш страницине куртет. Вал страницана прокурор вуласан мен пуласси пайан ырансемех палла пулжала.

*) Авалхи „саватар“ синчен балакан асклот майла.

Чей ёсёсипе музык йтлесси

Мулкачъа ухатник

Заготзерно пёрлешёвён республикари кантурёнче профсоюз ёсне ёслекенсем сак декабёр уйахён пусламёш вунакунлахё иртнё тёле „профвёрену каёё“ туса иртерме шухашласа каларасёё.

Сакан хысёанах, шухашран пёр паравмасар, хайсемпе пёрлешсе таракан хатёрлев кантурён, армантресчё, хатёрлев пунктёнче, заготзерно организацисенче статистикра, бухгалтеринчё, уборщицара тата машинисткара ёслекен хёрсене (хушаран арсынсене те) профвёрену каёне пыма чёну хучёсем салатма тытанасёё. Малтан машинисткана чёну хучёсене „вне очереди“ пичетлеме парасёё. Машинисткан пётём сан-сурамё хавасланса кайрё.

— Вечёр вёт, чей музык!...

Куёёне хучё сине пахаё кана, хайён пурни вёсёсемпе механикла ёслесе:

„Пригласительный билет“

Чувашгруппком Союза мукомольной промышленности Элеваторов Центра и Юга приглашает Вас на открытие вечера профучёбы имеющее: я быть в 6 часов вечера 11 декабря с/г в здании конторы В/О заготзерно.

После доклада—чаепитие и музыка.

Чувашгруппком Союза МПЭЮ (Разин)

Руководитель профкружка (Терентьев)

тёсе конвейерла темиёе екземпляран чёну хучёсем пичетлесе каларчё.

Кантуран учрежденисем тарых хутсем лессе сурекенё умне пысак ёс тухса тачё. Темён чул билет, кашнине ал пустарса памала. Иртен пусласа хатёрлев комитечё, арман тресчё, хатёрлев пунктёнче, заготзерно организацисенче сурерё. Ана хул хушши айёнче хёстерсе суреме пёр папка паня.

— Хайё сирён кунта, сак... статистик?..

Каё пулас умён кана сават урамёпе Симёс пасар витёр кантура саваранса ситрё.

Кантурта „Чаепитие и музыка“ хатёр. Бухгалтери пүлёмне чисти йёркене кёртсе ситернё. Тавата музыкасем, вёсем хушшинче мандолин, балалайка калакан астаёсем.

— Докладчик кам-ха?—тёсе йитрё арман тресёнчен пыза хёрсечен пёри. (Вёсем унта пур хёрсем те пына).

— Аха, кажетса, местком председатёлё Минейёв,— аяллантарса пачё тахашё,—мён докладчё кунта, вёл самах ваклама йуратаканскер мар. Хайнисем пуханччар та „чаепитие и музыка“ пусланчё те вара.

Чённё ханасем пуханса ситрёс. Пётёмпе 50 сын ытла пуханья, вёсенчен сурри ытла хёрсем.

Пайан профвёрену пусламёш кунё. Темя „чаепитие и музыка“. Пётём чённё ханасен „профвёрену каёё“ пусланса кайрё. Пулман доклад хысёан никам та ал супакансем пулмарёс. Анчах хамаран ал супса калас килчё.

Чавашпрофсовечё профвёрену кружокёнче вёренме 7 кунля програм сирёплетсе паня. Вёл програм тарых парти, комсомол, профсоюз умёнчи задачасене вёренмеле. Анчах вёсен пайанхи „чаепитиен“ пусласа 6 кунта пёрре зачатисем пулса

Союзпешиньяла Ухатниксен секции планё тулса пыраймат.

Г. Енгөр ўкерчёкё.

М'у л к а ч.—Ей, етем, сываран тем! Вилё мулкач пырса ыртасса кётсе ларан тем.

иртмеле. Сак профвёрену ёсне туса иртерме Союзан Горький крайёнчи комитечё 270 тенкё укса парса профсоюз ёсёсем синчен сырва кёнекесем туйанма хушья. Профкружок руководитёлё Терентийёв йулташ каланя тарых, сак 270 тенкё уксана республикари заготзерно пёрлешёвён кантурёнче ёслекенсен Чавашгруппкомё укса-тенкё йенчен уснё. Саван пирки малтанхи темана пётём хаваслахран „чаепитие и музыка“ лартмала пулня. 2 мёш-занатире пулмали темя паллах ёнтё:

— Обсуждение этого фельетона „чаепитие и музыка“.

Йёс Мёсси.

Йавър наука

Вырәсла чөлхепе каласан въл, „наука“ пулат. Пирән чавашсем аңа час-часах „асләләх“ теҗсә. Тәрәс-и, тәрәс мар-и въл, тавлашса тәмәпәр. Пирәншән пулсан хәт наука, хәт аслаләх, пурепәр. Пур, тет, тәнчере наука, аңа—криминалог, теҗсә, тет. Въл наукапа еҗлекең сынсене, криминалистем, теҗсә пулас. Криминологи? Теленмеле сәмах! Вырәсән та, чавашән та сук уи пек сәмах. Пелмен епә чавашла каласан въл, киревсәр еҗ туни синчен вәрен-текең наука, тени пулат иккен. Сәмаххи вара, латың, сәмаххи, тет.

Въл-ку йурә-ха. Ситес сулсенче пурепәрех, каләпәр, тепер вунә сул иргнә теле, кунашкәл наукаң пегсех пымала. Кам пелег, т-н, епәр аңа хәт те астуса илеймен пулаттәмәр-и, анчах айаларахра асәннә виҗе документ ирәксерех аса илтерчәс въл сәмаха. Аса илтернә-тәк вара, паллах ентә, пирән въл наукаңа хамара пулашма ченме те лекрә.

Хәт ентә, документсем сине савәрәнса пәхәр. Пәрәмеш документчә въл—йаланхи пек акта, тәрлә сәлтавсем, час-часах нимәнле сәлтавсәрах та (каләпәр, пәр-пәр йапалана ытлашши типегсе йанашән т. ыт.) җыраканскер.

Сак акт синче, виҗе екземпляр таран сырса хунаскерәнче, Йетәрне райәҗтавком сотрудникәсем пулса еҗлекең граждәнсем—Капраловпа Колупайев—Чурпай йалсоветне үсәр пуҗпа пырса кәни синчен пит те аван, телпән сырса панә. Апла тәк вара, сак мәшәр, акт синче кәтартнә пек, чәнахах та сип-симәс куҗлә пулнә-тәк, паллах ентә вәрсу харкашу та пуҗласа йанә. Капраловпа Колупайев лаваҗ Тараканова, Козловка йаләнчен Чурпай илсе җитәрнәшән лав укҗи түлесшән пулман. Самай сак йапала, паллах урәххи мар ентә, сүлте асәннә акта, Колупайевпа Капралов чәннипе үсәр пулнә икенне җиреплетекенскерне, суратса кәларнә та ентә.

Малтанах епәр въл акт сине мән-мән җыринне енентәмәр, анчах тепәр документне вуласа тухсан вара, шәлтах әнран кайрәмәр.

Въл документ сине сапла җырин.

«Расписка: Дана тов. Тараканову в том, что он вес действительно, вез от. д. Козловки до с. сов. Чербаева за десять руб. (10 руб.). К сему А. Колупаев, Капралов».

— Каҗарәр тархасшән!—кашкәрсә йатәмәр епәр сак хута вуласан,—суйатәр, йулташсем. А. Колубайев Капралов үсәр пулман!..

Сук—чәнахах та: хәт кирек кам пулсан та, хәт въл Мускаври извосчик пултәр, сак распискәпа камран та пулин вунә тенкә укҗа шыраса илме

пултәрә-ши въл? Паллах, пултарайас сук, йавәр йапаласем тийесе сүрекең извосчик пулсан та пултарайас сук. Ну лава кәрешсе кайнә пултәр, кампа кайнә—те Пушкинпа, те Сергей Йалавинпа кайнә-ха. Савәнпа та епәр шухәшлатпәр, кашни телпуланах сакнашкәл тиләле чейеленме пултарайас сук, үсәр сынсем пушшех ентә, кунашкәл йапалана шухәшласа кәларма ас җитерейес сук.

Виҗсәмеш документчә дара пире пачах, телпех, әнран йачә. Веҗсех пәтраштарса, аркатса, тәкрә въл пиҗән мимесене. Ку документ въл—post scriptum распискә веҗленнә сәре җырса хунаскер. Епәр аңа кунта пәр кәсктемесәрех, орфографияне улаштармасәрах җырса парас терәмәр, мәншән тесен криминалиса асталәхән тел шухәшә сак post scriptum тейекен орфографиян искусствинче пытанса тарап.

«Как неправильно составлен, Акт потому что я возчика не рядил, а поз ому что я в этом дели не винован. поскольку. Я дошел до перселян, и меня т. Колупайев по садил а поэтому я в этом. дели. не винов Капра»

Сакәнта вара чәнахах та, хайхи, леш криминалоги тейекен наука шәпах кирлә пулчә. Анчах епәр криминалистем мар пулсан та, сапах та хамәр пелнә пек, җителәклә таран тәрәс, наука кәгартнә пек диагнозсем турәмәр. Пирән шухәшпа сакнашкәл пулса гухат: А Колупайев—Капралов, чәнахах та, кашт, еҗнә пулнә. Чурпай йалсоветне веҗсем үсәрлеччен х пырса кәнә. Пуҗ мимисем аван еҗленә, сав тери аҗан, вәйлә еҗлени веҗсем Тараканов лаваҗа савнашкәл нима тәман, усәсәр распискә җырса пама пулгарнинченең аван курәнап. Акт җыринә хушара, (епәр малтанах каласа хәвартәмәрскә-ха, акта пегтемәшпе илсен, нумай вәхәт җыринә)—веҗсем сав тери исленсе кайнә, хәйсем җыринә распискә сине те ал пусасшән пулман, усал кәсре лачах чәхәмланә (паллах ку үсәр етем чәхәмә). Савәнпах ентә Капралов, акт хыҗне хәйән синчен җырин чухне кашни сәмах хыҗсән пәнчәсем ларта пуҗланә.

Сак ентә, въл чән-чәннипех хәйне җитме тивәҗ пәнчә патне җитсе перәннине кәтартса парат.

Кам пелет, тен, ку еҗ пәрре те апла мар, веҗсех урәхла пулнә-и тен? Хамәр диагнозене сав терийех тәрәс, тесе хутелемәпер. Епәр криминалиссем мар, а въл наука, йавәр наука.

Анчах следователсем аңа аван пеләсә.

Пулин ара: савәнпа каланә та ентә, еҗ маҗтартан хәрап, тесе.

А. Чистаков.

Тип мунча

Тутаркас районьчи хăш-пър йалсенче
мунча керекем темиш шер кил анчах. Мун-
чисем те йалдеп пёрре йе аккё сес.

Сан-сурăма хырчакламышкăн
Иури вăл тунă тимёр хырчак.
Ăсё ситмест мунча хутмашкăн
Ăсне йăлт ёмнё лапра-пылчак.

Сурăм тирне суркаласран
Йарса илсех мунча хутарăр,
Ăс парасахчё култ-сутран.

Уťаков шофёр

„Тырпул кунё“ колхоз (Хёрлё Чутăй
районё) сул суреме машинă илиё.
Шофёр Уťаков ўсёрпе ана сёмёрсе
пăрахнă.

Ф. Деведер.

Аса та сисём пашкăртса
Шав ыткăват-сул машинă.
Пёссе-касса сўле тытса
Пыраť Уťак лапра хăсса.

Хăсăк лапри ашне путсан
Вёсертрё вăл тилхепине.
Машин вара чупсан, чупсан
Шалт!— сурчё хайён сэмкине.

Чупаť, чупаť шух Уťаков.
Сёмрин-сёрет „лашисене“
Ана чарма пур-ши закон?
Кам „сурё“ уван сэмкине.

Сивё класра

Йевграфăв
ўкерчёкё

— Ирă, есёр
Иккасси шку-
лёнче хăш
класра вёрене-
тёр?

— Сивё клас-
ра вёренетпёр.

Й. Мёсси.

Ку-ку, ку-ку! „Капкән“ илет-и сан кукку?

Җыләхлә җын.

— „Капкән“ атте! Җыләхлә епә, җыләхлә, пит пысак, җыләхлә сан уманта.
— Мәнле җыләх турән вара?
— Пысак җыләх.
— Апла пулсан опортунис пулэ есә? Җылтамала йе сула-хайала пәрәнса кайса җухалса җүретән пулэ?
— Опортунис-и ара.. Җук.. Ун пек җыләх җук манән. Пит йывәр манән җыләхам, „Капкән“ атте!
— Апла пулсан бюрокрамлиса кайрән пулэ? Волокитәпа аппаланатән пулэ?
— Җук. Ун пек мар ман җыләхам.
— Ескә айне путрән пулэ?
— Ун пекки мар, тата пысакрах ман җыләхам.
— Уксуна перекет касинче тытматән пулэ?
— Җук, икә кенеке бирән. Арәмән та, хамән та.
— Мәнле җыләх турән вара апла есә? Кулаксемпе җыләх-марән пулэ-еке?
— Җук. Вөсемпе җыләхман..
— Самрак җыләх лусса җимерән-и?
— Җу. аш җиме йурачакт мава. Манән каттар.
— Апла пулсан хулганланса җүрерән пулэ?
— Җук „Капкән“ атте. Унтан та пысакрах ман җыләхам.
— Апла пулсан брак таврсем каларса пагән пулэ?
— Җук, „Капкән“ атте. Калама та хайнамастәп җыләхам җинчен. Епә.. епә..
— Ну-у?
— Касару җук мана ёнтә. Ун пек җыләха есә касарас җук.
— „Касарас җук та, касарас җук“. Ма каламасиән мәнле җыләх тунина? Кала ёнтә ан хара!
— „Капкән“ илме халиччен те җырнайман епә. Ан пөтерсе хыр-ха кушйән мана, җыләхләскере. Ёмәр-ёмәр аҗыса пурән-йәп. Чаваш чөлхипе тухакан, вулама лаях, чи кулашла журнала та җырәнса илёмән те халиччен. Акә мәнле пысак җыләх йәтса җүретән епә сәр җинче.
— А ес „Капкән“ җитес җылта хайбән страницилеме хушаси җинчен илти-и вара? Унта төрлөрән кулашла калаасем, пй-сәсем, җәйсем җапаюа пыраси җинчен пелетән-ши?
— Пелетән. Җаванпа үкөнетән те.
— „Йөплә сәмах“ пайб җинчен тата „Ачасен страницисем“ пуласи җинчен пөлнә сёртенох җырәнса илмерән-и?
— Пөлнә сёртенох җав.
— „Капкән“-ра чавашсен чи паллә сатрик-писателсөмпе паллә кавикатурисем ёслесе тәни җинчен те пөлнә-и?
— Пөлнә. Хак җинчен та пөлнә. 3 уйәха 75 пус, 6 уйәха—1 тенкә те 50 пус, җылталәха—3 тенкә.
— Ана илме җста җырәнмаллине те пөлнә пулэ?
— Ана та пөлнә.—кашпи пуштә уйрәмөнчөх тата писмо-носпәсем урлә та җырәнма пулатәна илме.
— Пөлнә сёртөх җырән-а илмә? Мәнле-ха есә апла?
— Шуйтан аташтарса йачә пулмала. Касар пачашик—„Кап-кән“ аттесем, епә җын илнә җомөрсене вулакаланә, тата ху-лана каймасөнен кашинчөх пөрөр номер „Капкән“ илсе тав-рәнкаланә, хам йатпа җырәнса илмән.
— А-а.. А-а.. апла пувоан сан җыләху ытлашпи пысакх мар. „Капкән“ журнал илмөсөн җылталәкләх җырәнса ил те вара хайбән айнапа сирсе йама пултаратән. Етә, „Капкән“, рабочисөмпе хресченсем панә власпала, санән җыләхна касаратәп. 1935-мөш җул ваҗдә „Капкән“ журнал җырәнса илмө пысак ирәк паратәп. Ну, халә кай та, 1935-мөш җултан „Кап-кән“ журнала җырәнса илме кирли җинчен чаваш ёҗыинни-сөне пурне те каласа пар..

П у р т е к а п к а н л а н а р!

Хөрлә кетес, шул, културлә барак, вулав
җурчә „Капкән“ журнала темисешер
екземпляр илет!

Кашпи културлә колхозник җурчөнчөх
„Капкән“ пулни килешет!

КАПКАН

Кил-ха тусам, кил кунта,
Ил-ха „Капкан“ сыранса.
Уксу пур вѣт суманта.
Ма тӳратӳн вӳтанса?

Пӳр виҫ тенкӳ тӳлесен
„Капкан“ илен пӳр сула.
Кашни „Капкан“ илмесрен
Вару хытӳ сан кулса.
Мӳн пур ирсӳр чир-чӳре
Кулашпала сунтарар,
Ӳсри ӳрӳк-сӳрӳке
Ура ҫине тӳратар.